

Ill. Johan Wanloo

Personnamn

Våra officiella personnamn utgörs av *förnamn*, *mellannamn* och *efternamn*.

Förnamnen består dels av gamla inhemska namn, dels av namn som lånats in under olika tider.

Mellannamn är till sitt ursprung ett efternamn, som placeras mellan förnamn och efternamn.

Efternamnsbruket har tillkommit efter utländskt mönster och det är först fr.o.m. 1600-talet som bruket av fasta släktnamn börjar växa fram i Sverige.

Våra förnamn är en del av kulturarvet, och vissa namn tillhör det äldsta språkgodset i Norden. I det vikingatida Norden styrdes namngivningen av tre principer: allitteration, variation och uppkallelse. Allitteration är ett slags rim där ord eller namn binds samman med samma inledande konsonant eller samma eller olika vokaler. Denna namngivningsprincip tillämpas även idag (exempel på detta är när alla barn inom en familj har namn som börjar med samma bokstav, t.ex. *Berit, Björn, Birgitta* etc.). Variation innebär att man (för att betona släktskap) bildar ett sammansatt namn där ena leden sammanfaller med en led i någon äldre släktings namn (exempel på detta ser vi på en uppländsk runsten där modern *Fastlög* har sonen ***Fastulv*** och dottern ***Holmlög***). Uppkallelse innebär att man ger ett barn namn efter någon äldre person, ofta en släkting. Även detta sätt att namnge barn tillämpas idag.

Många namn har lånats in utifrån. Med den kristna missionen infördes apostla- och helgonnamn av grekiskt och latinskt ursprung (t.ex. *Andreas* och *Johannes*). Världsliga lånenamn kom in via Hansan på 1200-talet (t.ex. *Henrik* och *Gertrud*). Dessa namn var av tyskt ursprung. Efter reformationen infördes många bibliska namn av hebreiskt ursprung (t.ex. *David, Raket* och *Rut*), och under stormaktstiden ökade återigen det tyska inflytandet (t.ex. *Vilhelm* och *Rudolf*). På 1700-talet blev franska namn populära (det gällde främst kvinnonamn), och genom romantikens nationalromantiska strömningar ökade intresset för den nordiska forntiden och s.k. götiska namn blev populära (t.ex. *Ragnar, Helge, Ingeborg* och *Hilding*). Under 1800-talet ökade engelskans inflytande på namnskicket (t.ex. *John, William, Fanny* och *Jenny*).

Man kan alltså se att man i alla tider varit mottaglig för influenser utifrån och att namn från olika länder och språk präglat svenskt namnskick under olika perioder. Namn är en spegel av samhället, och man kan se hur kungligheter, TV, radio, film, litteratur och musik har präglat människors namnval. Ofta påverkar modet (helt omedvetet) människors namnval och modenamn sprids snabbt.

Diskussionsfrågor

Vad heter du? Vad betyder ditt namn? Se efter om ditt namn finns med i boken *Förnamn i Sverige*. I så fall kan du se vad det betyder, vad det kommer från, när det är belagt första gången och under vilken tidsperiod namnet varit vanligast.

Vilket namn skulle du ge ditt barn? Skriv ner ett flicknamn och ett pojknamn du tycker om. Förklara varför du tycker om dessa namn, vad du tänker på när du hör dem och om du känner någon som redan heter så.

Vad skulle du absolut inte döpa ditt barn till? Ge exempel och motivera varför du inte skulle vilja ge ditt barn detta/dessa namn.

Har du själv något smeknamn? Varför tror du att du fått detta smeknamn? Vad syftar det på? Vem får kalla dig så? Din familj? Dina kamrater? Kan du komma på andra smeknamn, t.ex. på dina kamrater? Vad tror du dessa smeknamn syftar på?

Lästips:

Eva Bryllas *Ursäkta, hur var namnet? Personnamn i praktiskt bruk (2002)* ger en god överblick över aktuella personnamnsfrågor.

I *Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon (2004)* av Eva Brylla kan man läsa om de 1 300 vanligaste förnamnen i Sverige och få reda på deras ursprung, ålder, betydelse och frekvens.

Andersson, Pettersson, Lundström och ... Beachman (2009) av Eva Brylla ger i populär form en översikt över uppkomsten och bruket av efternamn i Sverige, i de övriga nordiska länderna samt i Tyskland och England.

Äldre personnamn (från ca år 0 till 1520) kan man slå upp i våra digitala personnamnslexikon.

